

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Titulus L. Ne Clerici vel Monachi Sæcularibus Negotiis se immisceant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

tertio profint, pontes exstruant, vias reparent &c. ex suis tantum medijs. Ad 3. Utrumque c. loquitur de collectis potestate Regia ad sufferenda Reipublicæ communia onera impositis vi jurisdictionis, non de illis, quæ præstuntur titulo impensarum propter opera publicè necessaria vel utilia singulis immediatè, ac fundantur in æquitate & Jure Naturali. Ad 6. dist. Ant. loquitur de fossatis & expeditionibus, ad quas tamen concurrere tenentur subditi autoritate Regia. trans. Ant. de quibuscunque, ad quas concurrere tenentur cives ex æquitate Naturali vel pacto, vel titulo expensarum. N. Ant. Ad 5. dist. Conf. ergo reprobant omnes omnino collectas, in potestate Principum secularium fundatas. C. in alio principio, puta æquitate naturali &c. N. Conf. Ad 6. Indè plus non eruitur, quam quòd potuisset Pontifex etiam pro casu, quo propter opera publica fontium, pontium, viarum, murorum &c. Clerici collectantur, decernere necessitatem requirendi arbitrium Episcopi & consensum Papæ, non verò, quòd de facto requisiverit. Unde, quamdiu ex Jure non ostenditur necessitas requirendi Episcopum & Papam in contributione ad memorata opera publica, tamdiu non malè negatur.

37 Dico 6. Violatores immunitatis Ecclesiasticæ realis, h. e. quicumque Laici, etiam Imperatoris aut regalis Dignitatis, tributa, tallias, collectas, & exactiones alias per se vel per alios, directè vel indirectè, imponunt Ecclesijs aut Ecclesiasticis personis aut bonis earum, vel ab eis exigunt extra casus, in quibus id permissum esse docuimus, non modò gravissimè peccant peccatò sacrilegij & injustitiæ, sed etiam tenentur restituere omnia, tanquam injustè acquisita, ac ipso Jure & facto incurunt excommunicationem, reservatam Summo Pontifici extra articulum mortis, nec ab ea absolvi valent, nisi præstita satisfactione etiam ex proprijs, si nequeant ex bonis communis, aut nisi saltem cautionem de satisfaciendo præstiterint etiam in articulo mortis constituti, si eam præstare possint; secus, sufficit firmum propositum satisfaciendi ac promissio standi Ecclesiæ mandatis. c. 4. § 7. h. t. c. 4. de cens. in 6. Clem. un. § Extrav. Quod olim. h. t. int. comm. Bulla Cœne, & Bulla Romanus Pontifex Urbani VIII. cit. in qua ultima etiam reprobatur consuetudo immemoralis, prætextus privilegij Apostolici, & prætextus non factæ promulgationis, aut receptionis Constitutionum Apostolicarum.

38 Quæres adhuc, quo Jure, Divino, an Ecclesiastico tantum, res & bona Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum exempta sint ab oneribus, tributis, exactionibus Laicorum? R. non tantum Jure Ecclesiastico, uti ex hucusque dictis patet, sed etiam Divino, saltem in thesi & accessoriè ac in consequentiam. Quoad ipsas Ecclesias & templa, item quoad res benedictione vel consecratione affectas, cultusque Divino peragendo deputatas vix est controversia: quoad bona temporalia pro dote Ecclesiis assignata, vel ministris Ecclesiæ

obvenientia propter obsequium spirituale, quæ beneficia vocantur, satis quoque certum est: quoad alia verò bona temporalia Ecclesiarum, & bona patrimonialia Clericorum, non conveniunt DD. Sed nostra responsio probatur ex c. 4. de Cens. in 6. ibi: cum igitur Ecclesiæ, Ecclesiasticaeque persone, ac res ipsarum non solum Jure Humano, quin imò & Divino, à secularium personarum exactionibus sint immunes. -- nec exhibendum vel solvendum tallia pro rebus proprijs, quas non causâ negotiandi deferant. En! res propriæ Clericorum omnes solum exclusi, quæ negotiationis prohibita materia, immunes dicuntur Jure Divino. cedit, quòd Ator. 20. Episcopi vocantur doctores Ecclesiarum: ergo, sicut Ecclesiæ, & res illarum, Episcopis & Prælatibus Ecclesiasticis subjectæ sunt. Addidi tamen in h. e. in genere, abstrahendo à particularibus casibus & circumstantijs, uti dixi & exploravi fusiùs ad Tit. de Foro Compet. n. 18. segg. Ad didi 2. accessoriè &c. nempe propter Ecclesiæ & Ecclesiasticas personas, ad quas pertinet cùm Personalis immunitas parum profutur nisi & Realis fuisset concessa; nam jurisdictio principaliter quidem in personis, accessoriè verò & secundariò in res exercetur; quapropter si res non forent exemptæ à Laicorum actionibus, nec personæ satis forent exemptæ, cùm à personis præstanda sint tributa & collectæ rebus impositæ.

TITULUS L.

Ne Clerici vel Monachi Secularium negotijs se immisceant.

SUMMARIUM.

1. Quid veniat nomine negotiorum secularium.
2. Quid & quotuplex sit negotiatio.
3. 5. Quenam Clericis & Religiosis sit prohibita.
4. Et sub quibus penis.
6. Quenam in specie sint prohibita, quæ permissæ.
7. Quid Juris, si bona, circa quæ negotiatur clericus, cadant in commissum.

Sciendum 1. per Negotia secularia, quæ personis Ecclesiasticis prohibentur hoc Titulo ultimo, qui respondet primo hujus Libri III. De Vita & honestate Clericorum, ibique omnia supplet, conformiter præcepto Paulino, non militans Deo implicat se negotijs secularibus. 2. Tim. 2. intelligi in genere illa negotia & officia, quæ vel valde abstrahunt Dei famulos à rebus Divinis, vel contemptum ac vilipentionem statum Clericalis & Religiosi parium, & quæ minùs decent, licet Laicis conveniant & per se licita sint. In specie autem ipsis prohibentur sequentia. 1. Officium Procuratoris circa res & causas Laicorum, Administratores Judicis, Vice-domini, Cancellarij, Praefecti &c. Principum secularium, & si Sacerdotes sint, quæ ejusmodi munia sublimiora suscipiunt (non tamen si tantum Procuratoris privati) ipsi facti sunt excommunicati. c. 2. 4. 5. h. t. licet

tamen Clericis procuratores agere in Causis pauperum, viduarum, pupillorum, item in negotiis Ecclesiasticis & coram Iudice Ecclesiastico, aut quando tractatio negotiorum sæcularium redundat in utilitatem Ecclesiarum, vel Monasteriorum: sic Prælati Ecclesiastici (& alij Clerici) possunt esse Consiliarii Principum Sæcularium, interesse Comitibus, Officiis & Præfecturas varias suscipere, si territorium possident sub Imperatore vel alio Principe sæculari; hoc enim pacto impedire possunt, ne quid in præjudicium statûs Ecclesiastici facillè attentetur. 2. Officium Tabellionis, seu Notarii publici, & quidem sub pœna privationis beneficiorum, si beneficiati sint, & moniti non desistant. c. 8. eod. actus tamen ipsorum valent, nisi id solenniter ipsis sit interdum, vel nisi Religiosus sine licentia Prælati id exerceat. Permissum quoque ipsis est hoc officium in causa & in favorem fidei. c. 11. de heret. in 6. atque in Curia Ecclesiastica Romana; licet probabilius prohibitum sit in Curia Ecclesiastica inferiori, nisi consuetudo aliud obtineat. 3. Ordinatio aciei, & directio militum præparatio more Ducum, ac machinarum bellicarum præfectura. c. 9. h. t. iterum sub pœna excommunicationis. can. 3. caus. 20. q. 3. scilicet extracolum gravissimæ necessitatis. Quamvis possint interesse bello iusto, milites hortari ad pugnam ut privati, illisque in spiritualibus servare. 4. Studium publicum Physicæ (h. e. Medicinæ) & Juris Civilis, nempe in publicis scholis ac Universitatibus, & quidem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ. c. 3. & fin. Excipe, nisi consuetudo, vel speciale privilegium, cujusmodi plures Academicæ, uti & nostra Ingolstadtensis teste P. Wiestner, quod Jus Civile obtinent, Clericos & Religiosos excuset. Imò multi etiam his seclusis excusant illos, qui non principaliter, sed tantum secundario, ut perfectius intelligant ac addiscant Jus Canonicum, Legibus student in Universitatibus: privatim autem studere ipsædem, uti & Medicinæ, nulli est prohibitum. 5. Exercitium artis Chirurgicæ per incisionem & adustionem, imò & artis Medicæ, & quidem sub pœna irregularitatis, si inde sequatur mors vel mutilatio, licet alia culpa negligentia &c. non interveniat. c. 9. cit. & c. 19. de homicid. Si chirurgiam exercent absque incisione vel adustione, agunt quidem illicitè, quia hoc est negotium sæculare, cujusmodi generaliter prohibentur c. 1. h. t. non tamen, si chirurgiam hanc, vel artem Medicam exercent ex pietate & misericordia erga personas pauperes, vel cognatas, ubi alius chirurgus, vel Medicus haberi non potest, vel saltem non æquè peritus. 6. Judicium criminale sanguinis, rursus sub pœna excommunicationis, & privationis officij, ac beneficii. cc. 5. & 9. cit. imò irregulares evadunt, si nimirum iudicio sanguinis intersint autoritative & per se ipsos, ferendo vel dictando, vel scribendo mortis vel mutilationis sententiam, dando suffragium vel consilium de aliquo particulari occidendo, præstando auxilium, executionem mandando vel faciendo;

aut cooperando proximè, & judicialiter. Licet tamen est Prælati Ecclesiasticis, merum imperium habentibus & sanguinis iudicium, alteri delegare causam criminalem majorem non tantum generaliter, sed etiam in casu particulari, eidè injungendo, ut inquirat veritatem & secundum Justitiæ leges procedat; modò non jubeat determinatè, ut Reo pœnam mortis, vel mutilationis infligat. c. fin. h. t. in 6. Quo casu non fit irregularis Prælati; uti nec alius Clericus interrogatus, si in genere respondeat, quid Juris sit circa malefactores, v. g. fures secundum Jura esse suspendendos, incestuosos pœnâ ignis plectendos, modò non de aliquo in specie dicat, eum esse suspendendum &c. Molina to. 4. tr. 3. d. 74. n. 5. seqq. & alij communiter.

Sc. 2. Specialiter quoque prohiberi hoc titulo, ne Clerici vel Religiosi tractent negotia sæcularia lucris causâ, h. e. mercaturam & negotiationem. c. 6. h. t. Sed Negotiatio triplex consideratur à DD. Prima simplex, vel æconomica, & valde impropria, quando nempe venduntur res non prius emptæ, sed provenientes ex proprijs fundis &c. vel emuntur necessaria pro se & sua familia, ac vicissim venduntur superflua. v. g. Clericus emit vina, pannum, equum &c. vendit autem fructus agrorum suorum, frumentum, oves, boves &c. Imò licet ea ipsa, quæ prius emerant ad proprium usum sine intentione revendendi, postea autem advertit, ea sibi non esse necessaria, vel occasio se offert præter intentionem vendendi carius, postmodum vendat etiam majori pretio, non est propriè negotiator, nec agit illicitè, ut plerique fatentur. Secunda & tertia, mox referenda, est lucrativa, seu quando res emuntur eo fine, ut carius postea vendantur, seu quæ sit cum intentione lucri per emptionem & venditionem: quod dupliciter fieri potest. 1. Ita, ut res emptæ quoad formam suam immutentur ea intentione, ut postea carius vendantur. v. g. emitur hordeum & lupuli, ut confecta inde cerevisia vendatur cum lucro, emitur lana, ut inde pannus, ferrum, ut inde gladij, lignum, ut inde utensilia, herbar, ut inde fiant medicinæ, & vendantur lucròse: vel conducitur ager, ut venditis fructibus capiatur lucrum &c. Atque hæc negotiatio est magis quidem, sed non omnino adhuc propria. 2. Ita ut res emantur, & quoad formam suam non mutentur (vel tam parum mutentur, ut in æstimatione communi censeantur permanere eadem) vendantur ampliori pretio, v. g. si frumentum, vinum, pannus, equi vel alia animalia, aut merces quæcunque emuntur, vel alio titulo oneroso comparantur, ea intentione, ut carius distrahantur: atque hæc est propria & strictè dicta negotiatio. Gonzal. ad c. 6. cit. n. 6. 7. cum communi.

Dico 1. Negotiatio ultima & strictè dicta certò est prohibita Clericis in Majoribus constitutis, & Minoribus beneficium habentibus, atque Religiosis, saltem si eam exercent per se ipsos, & quidem sub peccato mortali, & gravibus pœnis, nisi aliquid excuset. can. 9. & tota fere diss. 88. c. fin. de Vir. & honest. Clem. 1. eod. c. 1. 6. b. t. Trid. s. 22. c. 1. de Ref. ubi innovat pœnas Juris Antiqui. Ratio, quia hæc negotiatio dedecet statum tam sacrum, personas Ecclesiasticas nimium distrahit à rebus divinis, sapit avaritiam, & exponit gravibus peccandi periculis. Dixi 1. Constitutis in Majoribus &c. nam Minoritas beneficij carens excusant multi probabilis contra Fagn. & Pirhing, quia hos Jura non expriment, & alias negotia Sæcularia tractare permittuntur. 2. Saltem si eam exercent per se ipsos, sive totaliter, sive partialiter, ita ut magnopere concurrant per se ipsos. Si verò totam curam, in negotio consistentem, vel fere totam, alijs relinquunt, ipsi verò tantum dent v. g. pecunias,

nias, ut datur campfori, communior sententia cum Laym. Pellizar. Hann. Gonzal. Correa &c. contra Ugolin. Ricc. P. Friderich. de Empt. Vendit. n. 68. illos excusat à mortali; quia sic non multum avocantur a rebus divinis. Licet etiam hoc modo facile peccent, saltem venialiter, ratione scandali vel avaritiæ. 3. Sub peccato mortali, quia iura statuunt in negotiatores valde graves penas, ex quibus colligitur gravis prohibitio, ut sentiunt ferè omnes contra Cajetan. in Summa v. Clericus. Erit tamen veniale ob parvitatem materiæ, vel si una tantum vel altera vice contingat, ut habet communior; quia negotiatio dicitur adus frequentatus: ab omni autem peccato excusat necessitas, si aliter non possint vivere; debent tamen hoc casu prius confugere ad laborem manuum, vel artificum, si inde sustentare se possent. arg. can. 3. d. 91. Sed

Quæres, quænam sint pteæ negotiorum Clericorum & Religiosorum? R. sequentes. 1. Suspendio. can. 2. d. 88. c. 4. h. 7. imò & depositio ab ordine & gradu Clericali. can. 4. d. 91. & excommunicatio. c. 6. h. 7. sed omnes ferendæ tantum sententiæ. 2. Privatio immunitatis à gabelis & vectigalibus Magistratui laico solvendis de rebus, circa quas negotiantur, probabilis ante omnem monitionem, ut docet Felin. & Sanch. cum communiori ex c. 4. de Censib. in 6. & Clem. ult. eod. contra Ant. de Butr. & Pandor. licet non ante sententiam, saltem declarationem criminis, à iudice Ecclesiastico ferendam. 3. Privatio privilegii Clericalis à tributis Magistratui laico solvendis de omnibus suis bonis patrimonialibus, si post trinam Episcopi monitionem non desisterint à negotiando. c. fin. de Viti. & honest. Cler. Clem. cit. Sed utraque privatio cessat ipso facto, si respiciant, ut habet communis ex c. fin. & Clem. cit. P. Friderich. n. 76. 77. 4. Inhabilitas ad testandum, licet alias facultatem testandi haberent, de quibusvis suis bonis per negotiationem acquisitis, quæ ex Constit. Decretis Pij IV. cedunt Camere Apostolicæ, non tamen ante omnem sententiam. In Germania loco Camere Apostolicæ est Fiscus Episcopali.

Dico 2. Etiam prior negotiatio minus propriè dicta prohibita est Clericis & Religiosis, eodemque modo, per quam lucri causâ emunt res, & per artem vel industriam alienam immutatas carius vendunt. 2. Non verò, si emptas per artem vel industriam propriam mutant, & carius vendant, nisi talis ars esset sordida, vel serviret ad prava usus. 3. Neque si res proprias, vel ex suis fundis aut redditibus comparatas, per se vel per alios mutant quoad formam, etiam intentione, ut carius & cum lucro vendant. Ita communis. Quoad primam partem colligitur ex probationibus primæ assertionis; licet enim propriè dictæ negotiatio non sit, quando res prius mutantur, si tamen lucri & quæstus causâ emanant & rursus vendantur, alienâ operâ mutata, pugnant eadem rationes juris, quæ pro prima Assertionis; si enim mutantur ab aliis, censetur emi alienus labor & inde lucrum capere, quod lucrum est anima negotiationis prohibita. Aliud foret, si non merò lucri studio fieret, sed ad parandum victum, ad fugandum otium, castigandum corpus, faciendas elemosinas, vitandum damnum, quod aliter subirent ex erecâ v. g. officina pharmaceutica in suas & suorum necessitates, ut faciunt Religiosi in suis Monasterijs, vendendo medicamenta superflua proprijs necessitatibus. Vid. P. Schmalzgrueber h. n. 20. seqq. Pars 2. sumitur partim ex can. 3. d. 91. can. 33. d. 5. de Consecr. Nov. 133. c. 6. partim ab exemplo antiquorum Monachorum, qui fscellas, canistros, retia, stercora, ex rebus emptis faciebant & vendebant cum lucro, hortosque colebant pro mercede, imò ipse S. Paulus artem scenofactoriam exercebat, & artefacta vendebat, labore se sustentans, partim quia potius exempli, quam scandali est, si Clerici & Religiosi proprio labore vel artificio honesto, v. g. faciendo picturas, icones, numismata, horologia &c. otium pellant, suisque temporibus honestè se ita occupent, licet artefacta vendant cum lucro, vel ad sustentationem, vel ad piam causam ordinato. Limitavi tamen, nisi talis ars esset sordida &c. ut est macellariorum, laionum, cauponum &c. Clem. 1. de vit. & honest. Cler. item locare operam ad tractanda fabrilis, fodiendam terram, coquere panem vel cerevisiam pro quæstu, conficere arma bellica, chartas luforias &c. Huiusmodi enim dedecent statum tam sanctum. Pars 3. constat ex natura

negotiationis lucrative, quæ sicut essentialiter requirit intentionem lucri & quæstus, ita etiam ut res, quæ venduntur (vel mutata vel non mutata) prius emantur ex dispositione: ergo si ex proprijs fundis vel redditibus emanant, negotiatio non est.

Ex dictis colliges, Clericis & Religiosis prohiberi se emere frumentum, uvas, lanam, lac, ferrum &c. ut per conductos operarios aut famulos inde conficiant panes, cerevisiam, vinum, pannum, caseum, instrumenta ferrea, hæc vendant cum lucro, item emere boves & pabulum mul, ut illos hæc saginatos cum lucro vendant, can. 6. h. 7. t. 1. conducere fundos & prædia, ut per operarios colant, fructusque vendant. E contra non est prohibitum 1. ex frumento de proprijs agris colligere panes vel praxare cerevisiam, de uvis suorum prædiatorum exprimere vinum, ex proprijs salinis saltem condere &c. ac erecâ etiam tabernâ vendere, at non alios famulos vel alios. Neque damnum possunt, si non sufficiat frumentum ex proprijs agris colligere, nec aliud, ne jus coquendi cerevisiam periant, vel pabulum alibi dissuuant. 2. Pabulo ex suis fundis procurant, nec animalia etiam emptis, ut lucrum faciant. 3. Re sua prædia, & animalia pro pensione, ut per se autem in finem, ut locent alijs cum lucro. 4. Emere boves pro cultura suorum agrorum, & animalia cum suis & pabulis, ut ex fructibus, & animalium rebus faciant lucrum; non tamen conducere alienos, ut fructus vendant. 5. Vinum vel frumentum ex proprijs vineis & agris vendere cariori, & aliud emere ventilatione. 6. Conducere alienos agros ad suorum prædiorum administrationem. 7. Emere boves vel alia iumenta instrumenta ad proprium usum, licet cum animo vendendi post usum. 8. Emere pretio viliori eo quod est, ut eodem pretio vendatur amico. 9. Empta sine animo vendendi postea vendere etiam carius, quia v. g. de die in die occasio, vel quia apparet, ea esse superflua pro usu suo. 10. In suis molendinis, postquam moluerint frumentum, molere alienum pro mercede &c.

Quæres, an in casu illicitæ negotiationis bona, quæ negotiatur Clericus, cadant in commissum, & si iis non solvat vectigalia aut portoria, vel non fideliter indicet telonario. 2. An telonarius nomine Fisci propria auctoritate occupare vel retinere valeat. 3. Si opus sit auctoritate iudicis, quis ille sit competens, iudex an Ecclesiasticus? R. ad 1. Cadunt quidem in commissum ipso facto, at non, nisi Clericus fuerit prius monitus, ut à negotiando desistat. arg. c. fin. de vit. & honest. licet enim teneatur ad vectigalia, etiam non monitus, negotiator Clericus, privilegia tamen Clericali non amittit incurrendo penas civiles, inter quas etiam confiscatio mercium, nisi ter monitus; hæc enim licet valde diversa, Clericum teneri ad vectigalia, & tenere se ac penas commissi. R. ad 2. negativè cum Cancellar. Schmid. controu. 21. sentent. 2. licet enim dominium rerum, quæ cadunt in commissum, transferatur ipso iure in Fiscum. l. 14. ff. de Public. & Vectigal. tamen non hoc ipso in eundem transferatur possiditio, hæc manet apud Clericum negotiatorem, donec restitua Fisco, cui solum competit actio in rem; erroris igitur non statim apprehendi res commissæ debent, sed per actionem realem vel vindicationem legitime accipiuntur ijs qui de commissis accipiunt, subinde non debent legitimæ excusationes, puta erroris, iustæ ignorantie &c. R. ad 3. Solus Ecclesiasticus est competens. Cancellar. Schmid. loc. cit. quia hæc actio fundatur in delicto Clerici, nempe in dolo vel fraude declinantis solentem vectigalium: in delictis autem Clerici non autem habent iudicem, nisi Ecclesiasticum. Neque tales commissæ possunt interim arrestari à iudice Seculari, donec lis à iudice Ecclesiastico fuerit decisa: cum statu illarum præsupponat iurisdictionem in personam, cuius res arrestantur: intellige, nisi obliet contentio contraria, quæ probari debet. An verò culpa negotiatoris fraudulose non profitentis merces, vel telonarius decedens, noceat domino innocenti, disputatur in iuribus, que partem. Cancellar. Schmid. controu. 23. item 9. affirmat, eò quod dominus mercium sibi imputare debeat, quod res suas crediderit aurigæ infideli, cuius fidem scire debuerat.

D. A. M. D. G.